



مثنوی فغان دل

از

نورالحسن



شنوی فغان ال از قاضی زکریا جلیلی ششم صنف الپهروی

دل تپد در سینه یارب چون گم  
 ماله از دل جوشد و آه از نفس  
 شعله دل شمع در شبهاست  
 آسمان در گردش از ف ایدما  
 آتش بحیران سسه این سوخته  
 راز عقلم بر بلا افتاده است  
 تن زخم تا چند خاموشی گسسته  
 سر زخم بر سنگ بر دیوار ما  
 خوشچکان دل را یکاوم از درون

خون گسسته من در پای بیرون گم  
 کاره ان گم که قتل بانگ جرس  
 بر خاکش در شور بار بهای من  
 لایه افتاده است از افتاد ما  
 شب در کالون جان افروخته  
 خاطر بر این بر زاده است  
 به ک نام خرد را موشی گسسته  
 گسسته شور به بهر بازار ما  
 چند بر دیوانه خوانم فسون

<p>         کل سرما جاؤ ز الاثنین شمع          شنوی مولوی خوانم چنان          نیست بیماری چو بیماری دل          بینوایم بیدے بیچارہ          در سندی خستت آتش          با جدائی در عذابے مبتلا          اشک آہے بہر پوزش دو گواہ          نامور با ہاشمی نور الحسن          فضل رحمن را اگر یاد سے کند          بود روشن تر ز خورشید زمان          فضل رحمن قطب ہنہ و ستان ما          و سنگیہ بیکان پا بہ گل          رحمت اللہ علیہم حمین          خاک بر سرق من و تمثیل ما          قبلہ اکعبہ ابرو سے تو       </p>	<p>         صبر و تمکین را بگویم الوداع          گریم و در گریہ آرم آسمان          عاشقی سپید است از زاری دل          مبتلا یم خانمان آوارہ          مستندی چشم تر خونین جگر          بیدے خانہ خرابے مبتلا          روسیای ہے پر گناہے عذر خواہ          شور با فگندہ در ہر سخن          خاطر بیتاب فریاد سے کند          فضل رحمن آنکہ در ہر دو جہان          فضل رحمن شاہد یزدان ما          فضل رحمن رہبر گمراہ دل          فضل رحمن پیشوا سے عارفین          ای بردن از وہم و قال قیل ما          اے جہانے خاک راہ کوئے تو       </p>
---	--

ایکہ دہائے جہانے سو کے تو  
 اے سرِ ایا فضل و رحمت آشکار  
 اے مزار تو مٹاف عالمے  
 مہربانہا کے تو یاد آورم  
 اے چراغ دو دمان نقش بند  
 اے جہان مشہور اے روشن ضمیر  
 بو دو گفتارت ز سرِ ار خدا  
 شہرت تو شہرت دین رسول  
 ہاے سولانا ز گیمان رفت آہ  
 پیشوا اے عارفان شد از جہان  
 عالمے را بو د پیر و دستگیر  
 شان رحمت از سرِ ایا پیش عیان  
 سیم و زر بر بنیو ایشا کرد  
 خلق را و لکش بہ خلق احمدی  
 ظاہر او القا و اہتدا

آفرین بر دست بر بازو کے تو  
 ہاشمی آمد بدیدہ اشکبار  
 مونہم شکست و اہم ہدمے  
 گہیم و عالم بفریاد آورم  
 نور مصباح محمد ار حبند  
 بے تو تیرہ شد دل برنا و پیر  
 سیرت تو اتباع مصطفیٰ  
 مدعاے ہر دعا گشتی قبول  
 عالمے گردید و در چشم سیاہ  
 چون شفق گشتہ بحشم آسمان  
 ہر دعا مقبول در گاہ قدیر  
 فضل یزدان از سخائین بہ جہان  
 حاتم اندک کرد او بسیار کرد  
 منتہی باہمت او مبتدی  
 باطن او سر بسر نور خدا

ذرہ باطن بنورش آفتاب  
 درک ستر نور از چشم نمان  
 آفرین کردے برو جان آفرین  
 او سہ شب پیش خلاق العباد  
 امر و نہی از حکم قرآن مینمود  
 باطن او از زبان بیگانه  
 روے او مرآة انوار قبول  
 از جلال ایزدی لرزان بدے  
 تا عیان کردے معانی نمان  
 ز رہی بارید از ارض و سما  
 چہ گداسے ہر دو عالم بادشاہ  
 حق تعالیٰ را منوے آفرین  
 خشک کھچری شکرین بادام بود  
 بر غریمت کار کردے روز شوب  
 فرق بر ہفتم فلک افراشته

اہل ظاہر با شریعت فیضیاب  
 ہرچیز شہیدیکہ می بینم عیان  
 جامع علم و عمل شیخ گزین  
 عالمے سر بر جالبش می نهاد  
 گفتگوے او حدیث پاک بود  
 ظاہر او عالمے فرزانہ  
 خوے او عادات اصحاب رسول  
 ہر کہیدے ناگمان ترسان شد  
 عاشق قرآن بہ تصحیح و بیان  
 اکل و شربش چون گدے بینوا  
 بے تکلف پے تضرع بود آہ  
 پارہ خوردے گرازان جوین  
 کاسٹہ چوین پے اطعام بود  
 سیکھیدے در عبادتہما لقب  
 رسہاے صوفیہ بگذاشته

<p> شیخ نورانی فقیہ مقبلے  او بہ پیش خالق رب قدیر  شغل و قائلش باین شغل لطیف  روز و شب گویا ہمی بارید نور  ہر اسیر از بند غم آزاد بود  او بحق پیوستہ و فارغ ازین  میرے دست ادب کوس او  شد پذیرا ہر دعائیش در زمان  دادہ بودش حق تعالی قدرتے  تا صفات ایزدی شد در صفات  انچہ میدیدے ہمہ شان خدا  گاہ این ویرانہ ہم آباد بود  باجیبی مرشدے فریادرس  مشکل از تو حل شود بوقیل و قال  چارہ کار ہمہ بیچارگان </p>	<p> باہجوم کار دین فارغ دلے  گرد او نشستہ ہر بناؤ پیر  درس قرآن یا احادیث شریف  از نزاع و فتنہ ایام دور  فیض بنیادین مراد آباد بود  آسمان جاہان بہ پیش بر زمین  ہر کسے باطلے پابوس او  شان رحمت بود از بہر جان  فضل رحمت بود و فضل و رحمتے  بود با قرب نوافل محذات  انچہ گفتے بود فرمان خدا  مرجع عالم سراد آباد بود  میر رسیدندی مریدان پیش پس  اسے لقاے توجواب ہر سوال  ایک نظر سوے ہمہ غمخوارگان </p>
---	--



دو رکن این پرودہ ناسوت را  
 بینوایان را بدہ و نحوہ شان  
 عاقلی جمع است از بہر کرم  
 یکہ مشتاق لغایت خاص و عام  
 روئے بنماے جہان آراستہ من  
 باز پایے راست و در مسجد بنیہ  
 مخلصان را باز تسکینے بدہ  
 غلطی کا تب نہ مصحف دو رکن  
 باز بنشین پیش مسجد بر حصیر  
 باز تشریح را بیان تازہ کن  
 چند پنہان رونمایی با کفن  
 ہائے مولانا گور آرام کرد  
 حوریان و پیش و از پس صف زد  
 طوقا گو یان ملا یک سو بسو  
 روح پاک فضل رحمن در رسید

باز کن آن چہرہ لاہوت را  
 لطف فرما ہم بر شکست آہ شان  
 شد خرف در دست تو لعل و درم  
 باز از حجرہ سونے مسجد خرام  
 دست بکشا جانب این انجمن  
 باز نہتہاے گوناگون بدہ  
 دوستان را شرح آئینے بنہ  
 درس ویران گشتہ را سمور کن  
 و رشب تاریک چون بد سنیر  
 شرح معنیہاے علم من لادن  
 سر بر آور از معطر سپر ہن  
 جام کوثر در ہبشت آشام کرد  
 مے بدست اندر ہبستی میگردہ  
 بہر استقبال پاکان رو برد  
 فضل رحمن پیش یزدان آرسید

پنج یکصد سال عالم همبسی  
 ختم کرده اتفاقاً و اتباع  
 بست و سه بود از بیع اولین  
 روز آدینه سپید شد از غمش  
 آه شنبه روز از پاسه گذشت  
 آشکارا زلزله زلزله  
 سومن و کافر بصد آه و بکا  
 بود از اولاد مخدوم نرسان  
 بود او مصباح هر عاشق مزاج  
 رفت مخدوم چنان عاشقان  
 نهصد و نه بود در سی سال حال  
 بعد مخدوم زمان مصباح دین  
 پنج و یکصد سال عالم رهنما  
 بعد صد سال و هفتاد و چهار  
 عالم از نور پرا نوار کرد

کرد و شد اندر جهان با حقیری  
 بعد مغرب کرد عالم را وداع  
 شد شب شنبه چو در خلد برین  
 شد شب شنبه قیامت آتش  
 در مراد آباد مسجد و فن گشت  
 قطع گشته رشته آمانا  
 نعره زن در دوا در یغا حسرتا  
 شیخ مشهور سراج عاشقان  
 بود این مشکواة النور کالزجاج  
 گشت ملائکه به دفن در جهان  
 رفت با قرب خلد و الجلال  
 نور شمس فضل رحمن را به بین  
 بود بانور خلد اچسره کشا  
 رفت این مخدوم عالم آشکار  
 بود لقب سید ابرار کرد

آفتابے گشت در مغرب نمان  
 قطبے ین کے انجین پیدا کن  
 با طریقت لطف فرما کے ہمہ  
 ہم تطف ہم مدارا میں ہو  
 عاشق نام شہ لولاک بود  
 بخش کردہ ہر کسے را صد ہزار  
 دل بیار و دست ہم با یار بود  
 چیز بیاد ایزوی آسہے نگر و  
 شد بقرب کردگار لم نزل  
 سلسبیل جنت افسار بود  
 کرد روشن تر بندوق و ولولہ  
 جب جوش تار ہاندا ز عنے  
 با کرم از سر ما در پیشتر  
 عالمے آمد بدر گاہش فرود  
 آدے و میں ہوے اثر و حام

بود شیخ رہنما روشن روان  
 آسمان صد سال اگر چرخے زند  
 با شریعت ظاہر آرا کے ہمہ  
 ہیبت حق آشکارا می نمود  
 از تکلف و زرقشفت پاک بود  
 کرد تصحیح مصاحف بے شمار  
 درس قرآن و حدیث کار بود  
 ترک امر مستحب گاہے نکر و  
 وارث دین خدا سے غر و ہل  
 برق زن در خرمن انکار بود  
 نقش بندیر گرامی سلسلہ  
 گفتگویش و نشین عالمے  
 با مریدان خشم او سر پیر  
 عقبہ او سنگ تقناطیس بود  
 ہر کسے از ہند و سند و روم و شام

<p> ہر کسے باگو نہ گو نہ کار ہا  مریم خاطر فگار و سینہ ریش  سک شیدے دستہاے پاگل  رہنہاے غاے لے سوا کہ  رفت پیش کار ساز بے نیاز  شاخ آہو مدعا راشد برات  بود روشن تر ز خورشید عیان  رفت آن عقدہ کشاے مشکلم  آن طیب رد و بیماری دل  رفت کو ہر قوم اور امی ستود  آسمانہاے قیامت شد زمین  مرد ماک راشد ازین غم رو سیاہ  فضل رحمن شد سوی دار قرار  روز آدینہ لشب گشتہ قرین  باہمہ فن ز اہل ہر فن طاق بود </p>	<p> گرم گشتے روز و شب بازار ہا  ہر کسے جبتے دو آدر و خویش  آن طیب مہربان نباض دل  آن دل آگاہ شہ گیتی پناہ  آن شہنشاہ جہان مسکین نواز  رفت آن شیرازہ بند کائنات  رفت آن دانائے ہر راجہاں  رفت آن چارہ گرد و در دم  رفت آن حلال دشواری دل  رفت کو دلمانے عالم سیر بود  فضل رحمن شد سوی خلد برین  رشتہ امید ہا بگست آہ  چند گریم چند گویم بار بار  بعد مغرب شد غروب آن مہر دین  پیر تعلیمش چو شاہ آفاق بود </p>
--	--

فضل رحمن کرد با پیر اتصال  
 ہاشمی را کن سر پامردی  
 نور اول شاہد لولاک تو  
 شعل طور احمد مختار ما  
 برق زن در خرمن انکار ما  
 یادوم زمین ماہ شد صحبت قرین  
 در مدینہ کرد نور حق نزول  
 یادگار رحمت اللعالمین  
 ثانی اشین اذہما فی الفار بود  
 شد بہ جنت بالباس فاخرہ  
 روز دوشنبہ برضوان آرمید  
 نور سلمان اولیا را تقدیر  
 ہست تو ام چون و مصرعی ز بیت  
 در مدائن دفن شد با قرب رب  
 آہ سلمان شد بخلاق جہان

بعد مغرب بود ہم اورا وصال  
 اے خدا بہر رسول ہاشمی تو  
 اے خدا بہر رسول پاک تو  
 نوریزدان سید ابرار ما  
 یادگار اولین اقدسار ما  
 دو پودہ بود از ربیع اولین  
 یازدہ از سال ہجرت شد رسول  
 بہر صدیق آن خلیفہ اولین  
 آنکہ یار احمد مختار بود  
 بست و دو بود از جادی الآخرہ  
 سینہ وہ ساسیہ چون ہجرت رسید  
 بہر اہلبیت حضرت مصطفیٰ  
 گفت آنحضرت کہ سلمان ز اہلبیت  
 تا دہم روز آمد از ماہ رجب  
 سی و سہ سالے ز ہجری شد روان

سلسلہ

سلسلہ

سلسلہ

<p>آن عتیق انار صدیق رفیق در صد و یک سال با خلد برین</p>	<p>بهر قاسم بن محمد بن عتیق بست و چارم از جاد اولین</p>
<p>رحمت یزدان زماشش آشکار آن امام صادق اولاد متول</p>	<p>در مدینه هست قاسم را فرار بهر جعفر وارث دین رسول</p>
<p>پانزده روز از جیب شد متصل در بقیع آمد سزار در نهنا</p>	<p>سال هجری یکصد و پاهشت چهل رفت جعفر صادق از دار فنا</p>
<p>خوش بسطام آن حق آگاه و حمید چار روزه روز است از شعبان وصال</p>	<p>اے خدا بهر طفیل بایزید شمت و یک باد و صد از هجری سال</p>
<p>در گروه اولیاسه با نجوم شیخ خرقان پیرا قطاب زین</p>	<p>شد مزار پاک او بسطام بوم او خدا بهر طفیل بو الحسن</p>
<p>پانزده از ماه روزه شد وصال سده چشم دل مانعک او</p>	<p>چار صد هجری و بست پنج سال شعر خرقان شد مزار پاک او</p>
<p>ساکنان راه یزدان را رفیق صاحب شیخ الدهرالی دار النلود</p>	<p>بهر حضرت بو علی پسر طریق چار صد با هفت و ناهفتاد بود</p>
<p>قار گذشته مزار شیخ دین</p>	<p>چارم از ماه ربیع اولین</p>

شهرت او در همه همدان شهر  
 پنج صد با پنج و سی رحلت نمود  
 یوسف همدانی آمد سرورش  
 عجد وانی پسر راه اینها  
 رفت تا شد خواجه در غلده بزمین  
 بود تا شد از جهان تحقیق سنج  
 شد مزار پاک خواجه با شکوه  
 غره شوال شد سوی جنان  
 سال و هفتاد و هشتاد و در جستجو  
 فغنی ان پسر صاحب قشام  
 سال وصل او نیامد در شمار  
 آن عزیزان خواجه و شاه غنی  
 هفتصد با پانزده رحلت نمود  
 هم گفته راوی صاحب کمال  
 شهرت خواجه عزیزان شد بدیه

بهر یوسف یوسف شیخ دهر  
 بست و هفتم از رجب تاریخ بود  
 شهر مزار آمد مزار انورش  
 بهر خواجه عبد خالق رهنما  
 ده بدروز از ربيع اولین  
 سال هجری پانصد و هفتاد و پنج  
 عجد و ان است از بخار شش گره  
 بهر خواجه عارف ریو گر مکان  
 شهر ریو گر شد مزار پاک او  
 بهر حضرت خواجه محمود نام  
 از بخار اسه گره آمد مزار  
 اسه خدا بهر علی ز آیتنی  
 بست و هفتم روز ماه صوم بود  
 هفتصد با بست و یکسال مصال  
 شد مزار پاک او خوار زم شهر

۱۵۲۵

۱۵۲۵

۱۵۲۵

۱۵۲۵

<p>خواجه با محمد پیشوا رفت با حق قدس اسراریم</p>	<p>بهر ساسی سزار رهنما از جادوی الآختره روز نهم</p>
<p>خواجه بابا بگور خود غنود کو کلال پیر شد عالم شهیر</p>	<p>هنفصد پانچ و پنجه سال بود اسه خدا بهر طفیل آن امیر</p>
<p>هنفصد هفتاد و شش سالصال دیده بهو خاری مزار باهره</p>	<p>از جهان شد قطب بین پیر کلال نیمه بود از جادوی الآختره</p>
<p>نقشبند نقشاسه دین ما روح خواجه شد بنور خاص گم</p>	<p>بهر آن خواجه بهاء الدین ما از ربیع اولین روز سوم</p>
<p>شد فنا در ذات حضرت ذوالجلال مهیط النوار عرفان هر زمان</p>	<p>هنفصد با یک نو سالصال مرقد پاکست قصر عارفان</p>
<p>تازه ساز رسم هر آئین ما خواجه عطار شد با قرب رب</p>	<p>بهر قطب حق علاء الدین ما هشتصد و دو بستم از ماه رجب</p>
<p>بلغنون شد مرقد شاه مقین خود ندیدم در کتب سال سفر</p>	<p>بهر آن یعقوب چرخ مهر دین از جهان شد پنجم از ماه صفر</p>
<p>آن عبید الله پیر مقدا</p>	<p>بهر حضرت خواجه احرار ما</p>



مهر تا باب نژگیهان گشت گم	از ربیع اولین سبت و نهم	۶۹۵
شد سمرقند از مزارش با جلال	هشتاد و پنج و نود سال وصال	
عارف دین شیخ نیردان شاه	بهر مولانا محمد زاهد	
و خوش گردیده مزار شیخ دین	نخستین ماه ربیع اولین	
شد وصال مرد راه کردگار	نهمصدوسی و شش آمد در شمار	۶۹۳
مرقد او اسفر از اندر یقین	بهر درویش محمد شاه دین	
یک کم از بیستم محرم رفت آه	نهمصد و هفتاد و سال وصل شاه	۶۹۶
هست انگناش مزار آگهی	اسفند از بهر حضرت خواجگی	
بست دو از روز شعبان شد وصال	یکهزار و هشتاد و هفت از هجرت بسال	۶۹۷
قطب بین غوث ضمیر آگاه ما	بهر خواجسته باقی با الله - ما	
رفت بسته با شاع فخره	بست پنجم از جمادی الآخره	
رفت از دهل بدار الاتصال	در هزار و دو و ده که در انتقال	۶۹۸
آن مجدد الف ثانی دستگیر	بهر شیخ احمد روشن ضمیر	
شهر سهند آن مجدد را مزار	سال هجرت یک هزار و سی و چار	۶۹۳
زین جهان در ملک جایدان مقرر	هشتادم از ماه سفر کرده سفر	

به حضرت خواجہ معصوم ما  
 از ربیع اولین روز نهم  
 یک هزار و نه بهشتا دست سال  
 مرقه پاکش چو در سهر نید شد  
 به حضرت حجتہ اللہ نقشبند  
 از محرم ماه شد بست و نهم  
 یازده صد و چهارده از سال بود  
 متصل از باغ فتح آمد مزار  
 به حضرت قبلہ عالم زبیر  
 یازده صد با یک و پنجاه بود  
 به خواجہ ماضیا اللہ ما  
 از ربیع اولین چار و دهم  
 به خواجہ شاه آفاق ولی  
 یک هزار و دویست و پنجاه و یک  
 به حضرت فضل حسن شاه دین

قبلہ مجد الدین شہ قیوم ما  
 شد بر ضوان قدست ہزار نهم  
 از وصال با جلال و با جمال  
 شہرش در روم و شام و ہند شد  
 شاہ ابوالقاسم بنام ارجمند  
 نور حق از دید با گردید گم  
 آمد اندر حضرت یزدان فرود  
 بلکہ سہر شد و از افسرار  
 چارم از ذمی القعد بالا کرد طیر  
 قبلہ عالم بہ مینورفت زود  
 پیر سپہ نور سرد و ماہ ما  
 نور خواجہ شد بہ نور خاص گم  
 فضل رحمان را شہودہ سنجلی  
 بود تا شد روح پاکش بر فلک  
 قبلہ پاکان امام السقین

۱۷۱۱

۱۷۱۲

۱۷۱۳

۱۷۱۴

<p>         قطب عالم کرد زینجا انتقال          و اربان زین نفس کافر اربان          خاطر سسکین نعلین شاد کن          بازده توفیق این شکرانه خاص          ده پذیرائی خاصم در سخن          از بلا محفوظ از نعمت شکور          غیبت و تهمت چها بهرم نهند          سخت آسینه سرم بس ناصبور          صد گره افتاده اندر کارها          گلبن مارا کن چون خار بن          مدعا یم را پذیرا کن خسدا          کن غنی از حاجت ما و شما          دلنوازا دلنوازا ما توئی          باشی زین جنگ و تنگ آمده          سن ندارم در دو عالم خبر تو گس       </p>	<p>         سیزده صد و سیزده سال حصال          اے خدا از بهر پیران جهان          یارب از بند خودم آزاد کن          از بلا اے وام ده مارا خلاص          در ددل بخشیده افزون کن          یارب از که در از شتم دارد دور          حاسدان صد گونه آنرا م دهند          از وطن دورم ز خویشا نام نفور          تا توان جسم کشد آزارها          کرده محسود اگر حاسد کن          کن دعایم را اجابت مدعا          والدینم پیر رب ارحمها          کار سازا کار ساز ما توئی          اگر زمانه بر سر جنگ آمده          دشمنان را دوست کن در یک نفس       </p>
---	---

دل ز دستم می رود بے اختیار  
 خواری و بے اعتباری را بسین  
 جسم زارم را توانائی بتو  
 نیک دانی ز شتی اعمال ما  
 گر چه اندر گوشت افتاده ام  
 این عزیزان بسکه رنجورم کنند  
 عزم ده عزت دنیا و دین  
 نام پاک تست و روحان من  
 همتم دادی بلند و بخت پست  
 قطره ام لیکن هم از دریای تو  
 اے بزه آموز و لے پوزش پذیر  
 فی ہوا انفس عمری آہ ضاع  
 رو سیہ سینہ فگارم اے خدا  
 گر بدم خود را بپزیرگان بستہ ام  
 بست و یک تاریخ را گفته ام

آدم پشت بدیدہ اشکبار  
 بان سیدہ کارم بسے اندر دگین  
 این ز بانم رست گویائی بتو  
 نیک گردان بہر پکان حال ما  
 با سیرہا کجا آزاده ام  
 باشکایت سخت مجبورم کنند  
 بہر نام پاک ختم المہر سلین  
 ہاشیم ہاشمی ایمان من  
 پستہارا ہم بلندی از تو ہست  
 ذرہ ام لیکن ہم از صحراے تو  
 رب اغفر لی توئی نعم النصیر  
 کل سر ماجا ذرا لاشنین شاعر  
 رحم کن بر حال زارم اے خدا  
 رشتہ شیرازہ گلستہ ام  
 گوہر ہر سہ زبان را شفتہ ام

ہجری و فضلی و نسبت عیسوی	ہنگامہ و تعطیل و صورتی معنوی
در زبان پارسی و ریختہ	تازہ تازی شرو و نظم و آہنگتہ
مصرع پے شجرہ پے رقیب	گوہر ہر سال کردم تعبیب
فکر الماسے و تاریخیم گم	قدر دان گوہر شناس شہر
داور و ڈپٹی کلکٹر باہنہ	آن حسام الدین احمد دیدہ ور
آن مرید فضل رحمن مقتدا	مخلص و خاص شہر دوسرا
در جہان مشہور تر از مہر و ماہ	حاکم دنیا و لیکن دین پناہ
خلق عاشق باغ بہر دوستان	نام دلکش چون بہار بوستان
از جلال فضل رحمن بہرہ ور	تیغ دین احمدی شد باظفر
بر سر اعداست تیغ دین او	حق پرستیہاگزین آئین او
از خدا ترسد نہ ترسد از کسے	در شنایش میتوان گفتن بسے
غائبانہ ہاشمی دار و نیاز	ہاشمی بر قدر داینہا بنار
جامع تاریخیاے ہاشمی	شد حسام الدین بعین مردی

مخلصانہ سعی او مشکور باد

ہاشمی تاریخیا مشہور باد

	تاریخ پادشاهی ۱۳ ۶ ۱۳	۱۳
	طبع از مصنف در عربی	۱۳
کتاب قطب الهمند نور اللمعه ۱۳ ۶ ۱۳		
	وله در پارسی	۱۳
<p>عارف پاک ذات پیر گزین گشت ز میت فرای خلد برین شد زمین آسمان سپهر زمین نم کنوم العروس گشت بمین روز شنبه بدن حشر قرین گنج رحمت بچرخ آمد دفین نالہ لیل است سخت خزین عالمی میطید بنجاک سبین لرزه افتاد بر زمان و زمین از نظر با نمانست مهریقین</p>	<p>شیخ مقبول بارگاه خدا فضل رحمت شهسره آفاق بست و سه از ربع الاول بود بعد مغرب چو شد سنجلیوت خاص شمس رحمت نمان شد از گیهان فیض بنیاد شد مراد آباد غنچه و خون و گل گریبان چاک قطب همند و ستان شد از گیهان آسمان هم بهای های گرسیت تیره و تار روز گشت چو شب</p>	

<p>قبله گردید که و کعبه دین روح پاکش امید هدش کین نتوان دید قطب هند چنین سجده اند و گنبدت این بسکین اگر دعای کند بگو آیین که تو اینج خاص شد رنگین دوستانم چو دشمنان بکین یاد تو می کنم بدین آیین</p>	<p>پشت مسجد و تاست چون محراب حضرت احمد میان سرشک فضا چرخ اگر صد هزاره چرخ زند باشی هم فقیر درگاه هست در صفی پور با تن رنجور نشر شوق در رگ جانست و ارمغان از بلا و نفس و جهان می کشد جذب روح پاک تو دل</p>	
	<p>باشی سال وصل عرض نمود قدومه العارفين سجده بمیرین ۱۳ ۱۳</p>	
<p>سینه شد روزی خرسیده تابان به ابرقبر آمد چون به تن جان</p>	<p>چو حضرت فضل حنین جهان فرت بوقت شام شمس فضل و رحمت</p>	<p>۱۳ ۱۳</p>
	<p>نمودم باشی تارخ روشن بمغرب آفتاب هند پنهان ۱۸ ۹۵</p>	

	وله	۵
گره ویران جهان و خلد آباد		فضل رحمن که شاه عرفان بود
	هاشمی سال وصل کرده مسم فضل رحمان سپاک نزدان باد <small>۱۳</small>	
	وله	۶
نمان شد هر حق شد روزین شام که باشد شهرتش در خاص و در عام		در عینا مولوی فضل رحمن مراد آباد مدفن گشت در روز
	نوشته هاشمی سال سیحی - مراد فضل رحمان شاه اسلام <small>۱۸</small>	
	وله	۷
شد چو خورشید زیر آبرهنان شب بست و سده گشت روان آسمان وز سینت گریه کنان		فضل رحمن که رحمت حق بود روز ادینه چون بشام رسید روز شنبه بنجاک پاک بخت
	هاشمی سال مدفنش بنکاشت مدفن شیخ هند قطب جهان <small>۱۳</small>	



	وله	۵
<p>مهر حق از پیش سه دین ز پس خیزد بین رحمت الله و بس روح مجر و شد درست از نفس</p>		<p>مهرت حضرت فضل رحمن بدفن او جای قبول دعاست زنده جاوید بود جان پاک</p>
	<p>عیسوی سال نگه اشعی روضه مرشد عیسی نفس ۹۵ ۶ ۱۰</p>	
	وله	۹
<p>وقت مغرب ناگهان گشته نمان در شب شنبه به نیرودان شد روان شد سیه تر این زمین چون آسمان</p>		<p>فضل رحمن آفتاب معرفت بست و سه بود از بریج اولین بعد مغرب شد غروب آن مهر دین</p>
	<p>هاشمی سال و صامش بزکاشت رفت قطب بنده معروف از جهان ۱۳ ۱۳</p>	
	وله	۱۰
<p>که برهند و ستان فرمود خسان سر پا چو در رفت آخر ز گیهان</p>		<p>مراد آباد بود آن فیض بنیاد سر بر آرد ای عرفان فضل جنین</p>

بچشم شک بلبآه و صدمه فغان	جهانے خاک بر سر کردین عمر
نو شتم ہاشمی سال و صالحش شد از ماتم مراد آید ویران	
۱۳	۱۳
زین جهان شد در لاکت بارگاہ مردہ دل رازندہ کردی بازگاہ	سولوی فضل رحمن قطب دین زندہ باشدگان سیجای جهان
پاشمی تاریخ اسمی عرض کرد سولوی فضل رحمان آہ آہ	
۱۳	۱۳
اشکو نسو گو ہر نشان کرتوین سبک خطاب مہر جان چپ گیا ہا می بزیر سحاب خیر مجسم خطاب ایسوتھے عالیجناب کیون نظر اتانہین ابر کاہو کیا نقاب کون تھا اہل کمال جس ہویہ انقلاب خاصے یا عام ہر سبکو ہویہ کیا اضطراب	حضرت احمد میان آوازیناری کھان نور تھے ستر با پاشام کو پردہ کیا رحمت و فضل آتھے بوڑھی بڑی با تھے مہر سپہ زمین ماہ منہ سیریقین آج ہر کسکا وصال جسے پریشان حال روز شہام ہر ہاے وہ کرام ہے

<p>باشمی مبتلا کھتا ہے یوں بر ملا ہند کا حیرت فر اڑوب گیا آفتاب</p>	
<p>۱۳۳</p>	<p>ولہ</p>
<p>ما ت زبدة الفقراء صاحب بچود والکرم</p>	
<p>۱۳۴</p>	<p>ولہ</p>
<p>قطب المحققین جنیت نشین</p>	
<p>۱۳۵</p>	<p>ولہ</p>
<p>فضل رحمن فتنہ بذات اللہ قدیمی صارا الی اللہ اشتاق</p>	
<p>باشمی قتال عام رحلت فات کان الشہیر بالآفاق</p>	
<p>۱۳۶</p>	<p>ولہ</p>
<p>رحمت و فضل تار و پود کفن خلد شد روح پاک را مسکن پیش مسجد شریف شد دفن نام احمد میان بود روشن</p>	<p>فضل رحمن بقرب یزدان رفت مہر آدینہ شد چونیر زمین روز شنبہ بہ گورہ آرا مید عکس مہر است رونق مہتاب</p>

زبان نیا نیست قطره در عدن	دوزه پر تو نماید از خره شید
<p>باشی فضیلت سال وصال شد با علی <sup>علیه السلام</sup> بهشت امام زین</p>	
<p>مدوح خلائق سنت پر فداتھے اصحاب شمائل با فضل و ہدی تھے کیا پیر طریقت کیا را ہنما تھے</p>	<p>موصوف زمانہ مشہور یگانہ محمود خصائل معروف فضائل وہ شاہ ولایت دنیا سوسد ہائے</p>
<p>تاریخ بدیہی بنگلہ کی صبر سبکی محبوب الہی مقبول خداتھے</p>	
<p>فضل رحمن چو شد بہشت آرا سجدا گشت وصل مرد خدا یکصد و پنج سال چہرہ کشا قطرہ باز او فتاد و در دریا شد سبحان ربی الاعلیٰ</p>	<p>آہ ویران شد این مراد آباد قطب ہندوستان امام زمان رحمت ایزدی بر آہ بیری تکنت گل نہان بگشش شد خوش مذاے زارجعی بشنید</p>

<p>ہست گردید روح نیست نما چہ فستائیکہ هست عین بقا</p>	<p>شاگہ شد غروب مہر یقین واقف رہنماں تہ تو باش</p>	
	<p>ہاشمی گفت سال در سنبت فضل رحمان بجلد زہیب فرزا</p>	
	<p>۱۰</p>	<p>۱۱</p>
<p>سلطان دین قطب جہان مقبول و مشہور زمان علامہ ہندوستان شد فضل رحمن از جہان در ویش خوشا ہنشی از راز عالم آگے نے پاسپر کردہ رہے جز راہ سنت جاودان شد ہمد از گیتی نہان کوشد بعلین روان شد عالمے گریہ کنان بارید خونہا از آسمان ہر کس بفسن زیاد و بکالغدرہ زمان و ہسرتا در لرزہ شد ارض و سہار و ز قیامت شد عیان دلہا کے عالم خون شدہ ہر کس ز خود بیرون شدہ من خود ندانم چون شدہ دل رفت از سینہ تپان</p>		

عشرت زو عشرت بے عمل رحمت بزرگت شد بدل  
 اوفت او صد ریخ و خل در کار گیتی الآسان  
 صد شور در بازارها صد رخسہ اندر کارها  
 دل سیکند آزارها شد نقش بند خاندان  
 ماتم کده شد عالمی ہر دل بگو ناگون غم  
 شد زخم دل بے مرہے اندر دیدہ جو خون روان  
 ویران مراد آباد شد کار جهان برباد شد  
 صد آہ و صد فریاد شد بر آسمان زمین خاکدان  
 احمد میان با چشم تر دل سوختہ خستہ جگر  
 با ضبط و بیابی نگر در باخستہ تاب و توان  
 حیح مرید پیش رو پس گریہ کنان خونین نفس  
 در کاروان بانگ جرس این نالہ و آہ و فغان

سال وصال لے ہاشمی ہجری بصوی معنوی  
 در شیردہ صد و شیردہ شد با صفا اندر جان

<p>کعبه و لها و عالم رفت قبله رو بجلد</p>	<p>فضل حسن شاه عرفان شیخ مشهور زمان</p>
	<p>باشمی سال مسیحی صوری هم معنوی است          با هزار و پنجاه و پنج و لو و حق جو بجلد</p>
<p>وله</p>	<p>۲۱</p>
<p>فضل حسن شه آفاق روان شد بجلد          زینت خلد فرا پیشتر از وقت عشا          مسجد و خرقه و سجاده و تسبیح و عصا          لرزه و دگرگیتی و هنگامه محشر بر پا</p>	<p>آسمان شور کنان زلزله آمد بجهان          مرویدان فنا شیر نیستان فنا          بعد مغرب بشبست سووم کرد و دواع          آه ازین ساخته ماه بیج الاول</p>
	<p>باشمی مصرع ب نقطه سال وصل است          اگر د آرام ارم مرد کمال و وسرا</p>
<p>وله</p>	<p>۲۲</p>
<p>در مراد آباد عالم بر جنبایش فرق سو          بود شهادت قیام و در کس کوع و در سجود          آینه و حقد وجود و صورت و وحدت شود          عاش محمود احمد اصرار الی الی الخلود</p>	<p>فضل رحمت شاه دین قطب بین و جهان          عاشق قرآن بهرا پاسیرت ختم الرسل          قبله دل کعبه جهان مرشد هر دو جهان          عارف نهندستان به قبول مشهور زمان</p>

<p>کو به غریب زینعلی پوره پس مسجد غنود          عبد رحمن شاه پیرش فیض دوار کشود          هصرع سال ولادت ز آسمان مدفود          چون ندک ارجی از رحمت نیرد ان شنود          شمس حمت شد نهان به این چرخ          آسمان شد شکافشان و گیتی تر نمود          طفه دکا جانے با کف حمت ر بود</p>	<p>مرشد و شاه آفاق آن شهید دهلوی          والد او شاه اهل الله عرفان و نگاه          قطب اهل کشف آید پور اهل شکر          فضل حسن نام تاریخی به این ساع          بعد سفر باز بربع اولین بست و سوم          در مراد اباد گردید این قیامت آشکار          عالمی اندر فرستش طپید در خاک خون</p>
---	---

	<p>باشمی سال وصال فضل حسن عرض کرد          عالمی قطب مانه مرشد آفاق بود</p>	<p>۷۳۳</p>
--	---	------------

طبع از مولوی عبد الغنی خان صاحب فرخ آبادی

<p>بود کیتا به میان علماء کمال          شاه اسحاق گرامی گهر و در یاد دل          در غلام علیش دولت شاهی حال          یافتندش خلف و بهر خلافت قابل</p>	<p>آنکه در فقه و احادیث و اصول تفسیر          دانش آموز علومش بدیار دہلی          دلق در ویشی او بود ز شاه آفاق          آن دو فخر سلف و پشت و پناه خلف</p>
---	---



تا خدا از پیکشتی هدایت کردند  
 محو خلاص ادب بود بآل صحاب  
 آتچنان پیر سنت شد و سرگرم آمد  
 به چو صحاب گدا صورت شاه معنی  
 هر چه جمع آمده از مال پریشان کردش  
 حضرتش مرجع امید و مال آماں  
 بزم او تذکره سیرت و وصف پاگان  
 مسندش بود سرریز زندهای پلاس  
 خوش بان حجره نظر کرده خواگهش  
 که بتدریس حدیث بسجده مشغول  
 میشد از شوق با شعرا حقیقت شعار  
 چون جناب نبوی گاه لبش در طبیت  
 که باز از خرامان پے سودا ثواب  
 که باز میگه طفلان برسید و برسید  
 که بدر و از مسجد نگران شام و نگاه

کا و در خلق ز گرداب بسو کماصل  
 عاشق احمد مرسل چو اوبس وصل  
 که بر فتنه پیش مشیر و ان منزل  
 بعیان فتنه دل ز کف زبان جابدل  
 مجتمع داد اگر شد متفرق حاصل  
 که هر آسوی و سر اسیدلش آمد آمل  
 پاک ز غیبت و حرف غلط و اطمان  
 بوریابستر او کاسه و کونش از گل  
 شاد از ان مسجد ویرینه شکسته چون  
 که به تعلیم مقامات بحجره شاعلم  
 گاه از فارس که از اردو و بها کافالم  
 گاه چشمش ز ام چشمه شک سائل  
 کار داز بهر عجز آرد و ملح و فلفل  
 که از این جمله کدام است تیم و عائل  
 از پے مقدم مهمان غریب منزل

<p>بیکی گفت که فاخر بگرد گفت انزل      گاه میگفت معاذ الله که خورده بر دل      نه سطل نشیندن نه زردیدن عاقل      نه خطیب سخن آرانه عزائم عال      نه بدستار و عمامه نه بشماره عائل      نه تعلطیدن خاک نه برقص سبعل      باز نشناخته از عالمی و وسط و سافل      جامه جمله تنش بود شریک شامل      نیست اخراق فضول نه غلور و ضل      که همه جوهر حق بخت به پرترین دل      سال از فضل وصالش نذر چون سائل</p>	<p>که سحر که بدر نهاد بجمع اضیاف      که ز رفته آه بنا گاه که سوزد سینه      یکصد و پنجاه شتر از شتر نیش لیکن      نه نهد پوش قلندر نه ز حرف صوفی      نه به تشبیح و مصلی نه به دلق و حبیبه      نه بجزب نه بچوش نه بجال نه بقال      ساده پیرایه آینهخته با سایه تماش      شست و پاره کلاه ز قماش که در رو      هر چه گفت است کین بنده و وحشته      غیر از صدق و صفانیت نمیر سخنش      شد چو پیش سجد افضل ز تن پر سیم</p>
---	--

گفت از فضل سال است که فضل جمن  
 از سرجم چو پرچاست بحق شد و اصل

<p>ول</p> <p>بساکنان زمین شک برود او بیا</p>	<p>۱۲</p> <p>سپهر خانه نرا بستم شمار و حسود</p>
--	---

هر آنچه خاک بر فلک کتری حی حسبت	ز سوت بزبیک دست بردوا و یلا
شکست شیشه دله چنان بسنگدی	اگشت خروۀ دل خورد مردوا و یلا
بجام جان بدل باوۀ صفا و سرور	به ریخت از الم در دوردوا و یلا
چرا غلت مینو که بود از نورش	زمانه مطلع خورشید مردوا و یلا
پناه دین بتینج دلیل راه مقین	ز خاکدان جهان خرت بردوا و یلا
سخت عالم و شیخ زمان و قطب زمین	طریق رحلت دنیا سپردوا و یلا

غنی سوخته دل سوخته جگر تاریخ

نوشت شیخ زبانه پیردوا و یلا

طبع از نشی محمد شفیع صاحب فقیس صفی پوری خلیفه حضرت  
شاه خادم صفی پوری قدس سره

تاگمان حضرت فضل رحمن	رفت و در باغ جنان ارمید
مثل او مادر گیتی هرگز	نه درین دار کسے راز اید
ز بهر قافله دین نبی	چون صحابه بروش نیک سعید
بر لبش ذکر احادیث نبی	دل او مخزن قرآن مجید

<p>در غم عشق نبی گشت شهید از خداوند جهان باد فرید</p>	<p>مرگ و هست حیات ابدی هر نفس رحمت حق بر حالش</p>
	<p>قیس تاریخ و صاشن گفتم با صی پیر بر کوشه پیر سید</p>
<p>فضل رحمن که بود زاهد پاک پیر و سنت شه لولاک دید هرگز نه دیده افلاک خون بر آید ز دیده منناک اقراباش همه گریبان چاک</p>	<p>آه صد آه سو بخت رفت ثانی بو حنیفه و مالک با پچنین شیخ و پارسا و فقیه آه زین حادثه که عالم را پیر و اش در دیده پیراهن</p>
	<p>قیس بنوشت سال رحلت او وای بر روی ماه پرده خاک</p>
<p>طبع از نیشی محمودی صاحب لیس صنفی پوری</p>	
<p>ناگهان رفت از جهان صد آه</p>	<p>فضل رحمن عارف اکمل</p>

پسرو سنت رسول اللہ حوریان میکنند بسم اللہ	چون حساب بظاہر و باطن در جنان ہم بخیر مقدم او
	سال رحلت بگو او ایس حنین مرقد وے شدہ زیارت گاہ
۱۵	طبرزدشتی ولایت علیجا انصاحب عزیز صنی پوری
شد جانب فردوس معذنا گاہ	ہیسات کہ ناگمان فقیر عالم
	تاریخ وفات اور تم کرد عسزیزہ ہوئی از جناب فضل رحمن آہ آہ
	۱۶
رفت و شد روز تارکی اندوہ چو شب	فضل رحمن کہ از سر خدا بود آگاہ
	لفظ و معنی ہم آورد بتاریخ عسزیزہ در شمار و سہ صد و پنزدہ روز کوہ پر
	۱۷
عسلم و زہد و مسائل دینی	فضل رحمن بخولیشن برودہ

	سال مجسم عزیز بنو شسته زیب جنت بنو شیش بینی	
	وله	۳۷
	بہر فصل بیگن از وزش حرف آخبر بنا در آئینی	
	وله	۳۸
با چو زرشید در خشان گشت پنهان بر گل		فضل حسن عارف و مرد بزرگ با عمل
	در طہ بنو شست تاریخ وصال او عزیز اگر دور صدر آرام آرام والا اہل دل	
بیدہ را باز بر کن بے تکلف متصل دور باش از خود ستانی تا نباشی منفصل این قضیہ بہر کہ شیا صاحب دل بہل		ہر دو ہمیشہ اسد گوئند کن و گوئند و او را گر چہ ہر شاخ چنین نادر گوید ای عزیز خود دہد و اد سخن کہ گسشت با سخن
	وله	۳۹
ہوتے ختم او سپہ سب داب ز ہد گئے فضل کجمن گیا داب ہد		ہو اکیسا مرد خدا کا وصال لکھا سال بنگالہ میں عزیز

<p>۲۲</p> <p>وله</p>	
<p>فضل رحمن بزرگ و صالح مرد خدا</p>	<p>زنت بر سبت و علم بر جنت الماوی بزرگ</p>
<p>گفت سال عیسوی در لفظ و در معنی عزیز در امر شیدا و نزار و پاشید و پنج و نود</p>	
<p>۱۹</p> <p>وله</p>	
<p>مات المهر عارف صالح</p>	<p>فضل رحمن فایز ابعاد موم</p>
<p>ماست الفکر یا عزیز آسرخ رضی الله کاف بآعت</p>	
<p>۲۶</p> <p>طبع زاد مولوی محمد ظهیر حسن صاحب شوق نبوی عظیم آبادی</p>	
<p>فضل رحمن آیه فضل الله قدوة اهل صفا و معرفت جان نثار شاه بد بزم ازل مرشد ما بادی رو شتخصیبر عالم فقه و حدیث مصطفی</p>	<p>زبدۀ ارباب عرفان و یقین افتخار اولین و آخرین دلربایے رحمت اللعالمین شمع ایمان و سراج السالکین ماهر اسرار قرآن مبین</p>

<p>ماہ تابان سپہ علم و دین  یادگار خلق ختم المرسلین  پیشوا کے اولیاء عارفین  خاک پائش کحل چشم حور عین  سبت و سوم از ربیع اولین  کرد استقبال اور روح الامین  مرحباک یا امام المتقین  در غم او تیرہ شد روئے زمین  رحمت یزدان ز چرخ پلنبرین</p>	<p>آفتاب آسمان افت  نقشبند معنی فقر و فنا  رہنما کے سالکان راہ حق  ذات پاکش مایہ خسر جہان  در شب شنبہ بیان مغربین  ترک دنیا گفت و شد سوئے جہان  بر در فردوس رضوانش بگفت  در فراکش گریہ ہا کرد آسمان  پادنازل بہ ہزار پاک او</p>
<p>شوق تاریخ وصالش ز در شرم  پاکدل شد بجانب خلد برین</p>	
<p>۳۴ طبعا ادمو لوی ابو محمد صادق علی مداح گدہ ہمشیری</p>	
<p>جاناب عقبے ز دنیا کرد خفتل</p>	<p>عارف حق فضل جہن خضر دین</p>
<p>بے سرو پا شد پئے سال وصال  لطف عدل نرشد فقر و فضل عقل</p>	



	<p>۲۵ طبعزاد منشی محمد اسماعیل صاحب ولیسی و نویج</p>
<p>اه زین دار فزارفته سو و خلد برین</p>	<p>فضل رحمن شیخ با علم و عمل فخر زمان</p>
	<p>نفره زد ککک ولیسی از پے سال وفات آفتاب کاملان ہند شد ز پر زین</p>
	<p>۳۹ ولد</p>
<p>خدا آگاہ رضی اللہ عنہ</p>	<p>جنید وقت شاہ فضل رحمن</p>
	<p>شده و اصل بحق گفتسم اویسی ولی اللہ رضی اللہ عنہ</p>
	<p>۲۶ طبعزاد مولوی حسین علی صاحب سرشار سٹڈیوی</p>
<p>کہ بڑے قطب عالم غوث دوران محدث با عمل عاشق بقرآن سفر ساختہ تعلیم عرفان خوشا نقشے بہت از نقشیدان برفت آخر یقرب حق شتابان</p>	<p>چو مولانا محمد فضل رحمن بعلم ظاہری علائقہ دہر بعلم باطنی چون شاہ آفاق زہر شش ضیاء اللہ روشن سن عمرش شدہ تا یکصد و پنج</p>

	<p>سین رعلتش سشار مخزون          بہ اہل اللہ گفتا فضل رحمن  <small>۱۳۱۱ ۱۳۰۹</small></p>	
	<p>طبع اور اجہ درگاہ پشاور صاحب سنی لوی</p>	
<p>گشت چون گوشتہ ملک علم خلوت گزین          چرخ اشک حسرت غم سخت بر روز زمین          از وجودش شد زمین محمود فلک زمین          وقف را نہ خفی و ماہر علم الیقین          سالک اہ طریقت حانی دین سبین          سعدن فیض فتوت سخن خلق گزین          عالم از زمین فضائل و شد خوش چین          باز در عالم نراید مادر گیتی چنین</p>	<p>فضل رحمن آسمان علم و دین را آفتاب          شد جهان تاریک ب نور وجود آفتاب          وہ چہ خوشنات مبارک بخبر روزگار          عالم و علامہ عصرو و حیدر روزگار          آفتاب نسل انسان گوہر دریا فیض          مریح کوشش و ملت مقبل ہر خاص عام          بر در و الا ش آمد یک جهان بسرفرو          مثل نات پاک آن مقبول دہا جان</p>	
	<p>بے سز رحمت پڑسال فات از عیسوی          مہر سیکو پید غروب آفتاب علم و دین  <small>۱۸ ۹۵</small></p>	
	<p>طبع اور مولوی غلام حیدر صاحب ارشد بلگرامی</p>	

<p>مقبول سرکار خدا هم بر حمت همقرین بودست شبلی تمت آن بادوی اه یقین از حکم رب و انس جان فتنه سوسو خلدیرین</p>	<p>چون فضل حسن بالیقین شنیدم ختم السلیدن وقف ز سر معرفت در زهد عالی بمنت اتم چگونه بزبان ناگاه زین فانی جهان</p>
<p>بدرم بسال شریف سبق گفتم بصد رنج و قلق انگیز فرود اهل حق مدفون شدند زیر زمین</p>	
<p>وله</p>	<p>۲۳</p>
<p>مثل و در همه آفاق نه آید بخیال پاک و پاک و ش نیک سیر نیک خصال داد ما اهل زمانه غم و اندوه و ملال وقت مغرب شده فسون ظهور این حال</p>	<p>قطب حق عارف حضرت فضل حسن پارسا ستقی و راه سماحق آگاه اول فرمان قضا آه جهان را بگذشت جمعه بخت و دوم ماه ربیع الاول</p>
<p>بدغم آمده ارشده سته رحلت او بخیان گشته روان کعبه باب کمال</p>	
<p>وله</p>	<p>۲۴</p>
<p>دلیم مضطرب دیده پر آب گشت</p>	<p>جهان مولوی فضل رحمن گذشت</p>
<p>بتاریخ او کردار شد در قسم</p>	

<p>بزیل ارم قطب الاقطاب گشت ۱۳ ۶ ۱۳</p>	
<p>۴۵</p>	<p>وله</p>
<p>فضل رحمن که بود پاکیزه دست زیت</p>	<p>تخم خب آله تاز زیت بگشت</p>
<p>چون رفت ز دهر گفت ارشد سالش قطب آفاق روتموده بهشت ۱۳ ۶ ۱۳</p>	
<p>۴۶</p>	<p>وله</p>
<p>فضل رحمن شهنشمه پاک دلان</p>	<p>اگر دید روان ازین جهان سبک جان</p>
<p>ارشد بجزار او بخوانم صد رنج پنهان شد های آفتاب عرفان ۱۳ ۶ ۱۳</p>	
<p>۴۷</p>	<p>وله</p>
<p>اے وارفته ز خانه بے بنیاد</p>	<p>فضل رحمن ولی پاکیزه نهاد</p>
<p>حوران سنه وصال گفتند ارشد زیب آفاق زینت خلد پداو ۱۳ ۶ ۱۳</p>	
<p>۴۸</p>	<p>وله</p>
<p>فضل رحمن نمنا نانا لله</p>	<p>هادی ره یقین و عرفان آگاه</p>

	تاریخ وصال او نوشتم ارشد	پوشیده شد هر یک ایت آه آه
	وله	۴۹
از غم ریخ دل حق طلبان گشته شوق		فضل حسن شد قلم حقیقت چون ماند
	سنة فضلی او نیز بر آمد ارشد	شده از در جهان رسد بر راه حق
	وله	۵۰
افسوس اسباب زندگانی بچید		فضل رحمن دلیل راه توحید
	فضلی تاریخ باز گویم ارشد	زین و هر چند وقت ای گردید
	وله	۵۱
ای کلمه کیون نه دل خلق به سو گرم فغان فضل رحمن جبر کشته تو تمام اهل جهان مقصود لکوه پوختا تا جواما تا دوان ذات پاک و سکی تمی عزاره دهند و ستان		چشم مردم و نیکبویان شکر ان چون بخت با و افسوس نه کامل نه با دنیا مین فیض حابری تها زمانین برابر اول آئے تو لوگ ولایت سو قد سبوسی کو

گووہ ظاہرین مشکل تہا شبہ کل انسان ایکدن ہوگا فنا جو کوئی آتا ہی بیان	پاکبازی میں فرشتہ تہا نہیں شکستہ سچ ہر مشہور کہ دنیا ہی سرے فانی	
	سال کلمہ حکم مسیحا سبھی ارشد آہ حریفانِ خطا سایہ فضل رحمن	
	ولم	یلت
قائم لیل امام الزہاد	دخل الجنة فضل رحمن	
	کتب الارشاد عام الترحیل رحل اشیح ہمام الزہاد	
	طبع زاد مولوی محمد شرف صاحب حیدر پناہی	۵۷
شمس ملت نور ایمان کامل مرشد پیر ذی شان بے رولق شد نرم عرفان	افسوس افسوس افسوس افسوس عالم عابد زاہد - ساجد رحلت فرمود از دنیا	
	سائس حیدر اسم پاکش یعنی سید فضل الرحمن	

	<p>۵۴ طبعزاد منشی محمد محمود صاحب حمد بلگرامی</p>
<p>چوتالیخ سبت سویم شد نمایان کهن جامہ ہستی فضل رحمن بود ہجری اول دوم عیسوی ان</p>	<p>بماہ وفات نبی شام شنبہ ز دست اجل چاک شد و اورینا دو مصراع تاریخ اے محمد گفتم</p>
<p>تعلق یہ ہا کر دہ اردو اور دنیا شدہ درخشان اہل دل فضل رحمن</p>	
	<p>۵۵</p>
<p>فضل رحمن شاہ عرفان چل بسے شع بزم دین و ایمان چل بسے ہا ایسکو کر کویران فضل رحمن چل بسے سب کے درود کے در مان چل بسے ایکے تسکین دل و جان چل بسے چوڑ کر سبکو خروشان چل بسے یار و غمخوار عزیزان چل بسے سب پڑا ہے میر سامان چل بسے</p>	<p>لٹ گیا ہیما تن گنج معرفت کیون نہ آنکھوئیں جہان اندھیر سو جو مراد آباد تن گنج مراد جو جو اونکے عشق کے بیمار تھے دیکے اندوہ و ملال و خراب رہ گئے احباب چھاتی پٹتے اقتربا کو کیسے کیا سمجھائیے و کیمر سامان پھٹتا ہے جگر</p>

<p>حمد نے چاہا جو تاریخ وفات      بولا ہاتف ۱۲۰۰ ۱۳۰۰ ۱۴۰۰      فضل رحمن حل ہے</p>		<p>طبع ارڈشی نو بجلی صاحب نیو تنوی</p>	۵۵
<p>بود کہ آن مصباح الایمان      سنگر محفل اہل حبان      فضل رحمن از سر دوران      آگفت چو نواب حیران</p>		<p>بست و دوم زربج الاول      شد خاموش و تباریکی است      او چہ شد از دنیا آہ      سال وصال آن ہادی</p>	
<p>کاست دل چہان در غم آن      فضل الرحمن نور عرفان</p>		۵۶	سال و صلش سنجوش کردم یاد
و کما		<p>فضل رحمن چو شد بحق وصل</p>	
<p>آگفت نواب بادل مخزون      خاتم عالمیان و ہم زہاد</p>		<p>طبع از مولوی محمد الدین صاحب فوق سنڈیلوی</p>	۵۷



رخت رحلت بست چون سوکدم	مولوی فضل رحمن رکن دین
	سال نقلش فوق از ہاتف شنید رفت زین دنیا بگلزار ارم
	۵۹
جو در فیضش در جهان چون مہر و ماہ از وفات جاگز آن دین پناہ	فضل رحمن عابد شب زندہ وار اشک حسرت ریختہ بر فاص عام
	فوق تاریخ وفاتش ز درتسم مولوی فضل رحمن آہ آہ
	۶۰
وہ دنیا سے اچل بسے آہ آہ کبھی وہ سر مو خدا ہے گواہ یہی شغل ہر دم تھا شام و پگاہ وہ ملک طرقت کے تھے بادشاہ	جو تھے فضل رحمن عالی مقام نہ رکھتے تھے باہر قدم شرع سے ہمیشہ عبادت سے رہتا تھا کام نہیں اس میں کچھ شبہہ و شک ذرا
	لکھ لے فوق ہر طرح سے سال فوت ہو از ہر کاکل چراغ آج آہ

ولہ	ملا
<p>چل بسے آہ دار فانی سے          دیکھا ہوگا نہ چشم عالم نے          رکن محکم تھے دین و ایمان کے          تابع شرع پاک حضرت کے</p>	<p>قبلہ و کعبہ فضل رحمن شاہ          ایسا مرو بزرگ و اکمل دین          بیشک و شبہہ وہ زمانے میں          مرکز دین پہ تھا قدم اوزکا</p>
<p>فوق بولا سروش یون پے سال          اکہم پیر باغ بہشت میں پہونچے</p>	
ولہ	۶۱
<p>روانہ بندہ سوئے دار البقا</p>	<p>صد غموس آن سالک اہ حق</p>
<p>پے سال فضلی نداء د سروش          ز روئے غم و شور و آہ و بکا</p>	
ولہ	۶۲
<p>دربج عرفان بد آن پاک کیش</p>	<p>وحید ز من فضل رحمن شاہ</p>
<p>پے سال غواص فکرم بگفت          بہ پیوستہ قطرہ زوریا و خویش</p>	

<p>سرمد اہل عطا عالم امراہام      کرد اللہ سدا امراہم در عالم      روح او داد سرمد اہل امراہم      روح در عالم ارواح مع الروح رسد      در گروہ علما عالم سعادت آمد      مرگ مرحوم دم کرد لول و معلول</p>	<p>ولہ</p>	<p>۶۳</p> <p>سرور اہل بدیع حاکم دین اسلام      سالک راہ احد مورد سر آدم      عطا کرد و معطر دل اہل عالم      او دعا کرد و دند او در او در ہد      ملک سدرہ صدرا داد کہ سرمد آمد      سعادت علم و عمل ماہر اسرار رسول</p>
	<p>مصر عے سال معاد رد لم آمد احمد      سرور اہل یوسع در ایم آمد آمد</p>	
	<p>ولہ</p>	<p>۶۵</p>
<p>گئے ملک عدم کو ہائے ناگاہ</p>		<p>جناب فضل رحمن عارف حق</p>
<p>دش</p>	<p>انگلی یون فوق نے تانیخ رحلت      کلاب پنهان ہوا خورشید دین آہ</p>	
	<p>ولہ</p>	<p>۶۶</p>
<p>سوے ملک آخرت چون پانہاد</p>		<p>و فضل رحمن شاہ عالی مرتبت</p>

فوق از روی الم تاسیخ گفت فضل رحمان و اکبران پاک داد	
۶۷	ولہ
حیف صدحیف فضل رحمن شاه تیرہ و تار شد ہمہ عالم بے کم و کاست رہت بیگویم شد چو خاموش شمع ز بسیت جناب	سو کردار لقرار گشت روان گشت این سخت ساختن چو عیان کہ نظیرش نہ بود در دوران ظلمت آمد بنجامہ عرفان
گفت ہاتف ز فوق تارخیش آن سعانی شناس رفت بیدان	
۶۸	ولہ
فضل رحمن شاه مقبول خدا آہ در ماہ ربیع الاولین زین غم جانگاہ پر سوز جگر سینہ او بود پراز نور پاک عالمے از ماتمے آن رکن دین	وادریا کرد رحلت زین جہان آمدہ ایام فوتش ناگمان گشت در جنبش زمین و آسمان یاد حق بدردش جلوہ کنان حشر بہر پاک کرد زیر آسمان

در جهان مرد حقیقت بین چنان	رسبت گویم مادر گیتی نه زاد
گفت رضوان سال تا رخیش ز فوق او بیایغ خلد در آینه - بخوان	
ولم	۱۰
سوت ملک عدم چو رزت شباب	صاحب ز پد فضل رحمن شاه
گفت دل سال از سر اخلاص باغ فردوس شد مقام جناب	
ولم	۱۱
که بد سراج ذات پاک هر کس	جناب فضل رحمن مرد صد حیف
رقم زد فوق تاریخ وفاتش شده خاموش شمع دین اقدس	
ولم	۱۲
کرد آرام چون تهنه مرتد	حیف صد حیف فضل رحمن شاه
سال فوتش نوشت فوق حنین شبی دهر خفته زیر لحد	

	ولہ	۴۷
دل درد سندم بگردید چاک		چو شہ فضل رحمن زدار فنا
		نوشتیم بے رومے اندیشہ سال بخلد پرین رفت آن مرد پاک
	ولہ	۴۸
گئے سوے لک عدم آہ آہ فرید زمان تھے وہ بے اشتباہ پڑھا کرتے تھے کلمہ لا الہ زبان مقدس کہتے تھے گاہ تو چھایا اندھیرا سا زیر نگاہ ہر ایک کے کیا غم مجال تباہ		جو تھے فضل رحمن ڈر سحر نبیض نظیر اور کا کیا ب تہا دہرین ہر ایک لمحہ حضرت دم جان کنی شفیع مطاع نبی کریم سنی ہیں جب عمر کی یہ دوستان ہر اک سمت ماتم کی صف بچھ گئی
		سیسٹم میں اسے فوق لکھہ سال فوت ہے سچت تر واقعہ واپس آہ
	ولہ	۴۹
سوے دار البقا چوراہ گرفت		فضل رحمن یگانہ آفاق

<p>سال سمت بگوش فوق سروش گفت مروی خدا شناس برفت</p>	
<p>کہ جبکے فضل کا شہرہ ہر ایک جانب تھا سد ہار چشم زدن میں وہ سو ملک بقا بچہ سوست سخت اور ہر کہوں میں کیا جہاں سچل بسو ایسا جو دین کا راہنا وہ اس مانہ میں بیشکھے زاہد کتا کچھ اور شغلہ پیش نظر نہ اونکو تھا</p>	<p>۵۵ جناب قبلہ حاجات فضل حسن شاہ ہنرا ریف کہ اس بے ثبات دنیا جو اس مانہ میں اونٹنہ جا ایسا ہادی میں زمین و چرخ نہ کس طرح آئین جنبش میں اکمال ذات مبارک کے کیا کروئیں بیان سو ادگر خدایہ رسول کو تازیست</p>
<p>جو فکر مجکو ہوئی فوق سال فضلی کی نڈا سرش روی اب چراغ دین کا چمکا</p>	
<p>طبع غرار حاجی محفوظ علی صاحب پانوی</p>	۵۶
<p>رفت از در فنا گشت بفر و من مقیم قائم لیل بطاعات خداوند کریم</p>	<p>فضل ترین بہ تمنای وصال اور مشرکہ ہما ہادی دین اسلام</p>

<p>با ذوق و صلح حق صاحب خلاق عظیم      کرد آرم تھ خاک چو صاحب زقیم</p>	<p>یوسف اہ طریقت سے کنعان کمال      حیف صد حیف چنین فیض رسان عالم</p>
<p>فی البدیہہ از پینے تاریخ وفات حضرت      گفت محفوظ کہ۔ اور وقت سچائی نعیم</p>	
<p>ورقہ</p>	
<p>بود نور فیض و پر تو کان در شش بہات      حاکم شرع متین پند صوم و ہم صلوات      یوم جمعہ آہ رفت و از جنان بڈ شبات      تا بماند یادگار حلتش در کائنات</p>	<p>مولوی فضل رحمن علی بدشبہ مذہ دار      عالم اکل امین و متقی پرہیزگار      بست و دوم از ربیع اولین وقت      بود محفوظ علی در فکر تاریخ وصال</p>
<p>ناگمان آمد مدیدہ متقد فرخندہ فال      شیخ سچیت مرشد کہ تہ پئے سال وفات</p>	
<p>ورقہ</p>	
<p>رفت از فضل خدا بجانب گلزار بہشت      کہ جنان بہر تو آرم ایاک سرشت</p>	<p>فضل رحمن مع الایمان جو چہ در افانی      گفت ضوان بچہ در خلد بیا و ادخل</p>
<p>کلاک محفوظ علی بے سر اندیشہ سعا</p>	



	<p>فقد الله لغيره وس برین سال تو شبت</p>	
	<p>وله</p>	
<p>محرّم اسرار داور سہرور راہ ہدا</p>		<p>اود وانا کارہ باللہ در سلام کرد</p>
<p>گو مع الزاس الم سال وصال اود لا</p>	<p>آہ ویرد اطر و عالم در حد آرام کرد</p>	
	<p>وله</p>	
<p>یافت از فضل خدا و تیرت سیرت بہشت</p>		<p>فضل تن چو سکو دار بقا کرد سفر</p>
<p>بہر تاریخ وفاتش بربخ افط جان</p>	<p>عقر اللہ تعالیٰ لہ - محفوظ نوشت</p>	<p>۹۵</p>
	<p>وله</p>	
<p>حاکم شرع ستین و دین پناہ کنز نجفی ستر حق بے اشتباہ در جہان بے بقا چون مہر و ماہ دشت طمع مال و زری نے خجلیہ شدر روان بید بر نہ بانس لا الہ</p>		<p>فضل رحمن مہر چرخ اہتدا نیر بروج شرف مصباح دین بود دانش مصدر انوار حق دروں او بود استفا کمال حیف از دنیا بعد شوق لبسا</p>

<p>دیدہ اہل بصیرت انتباہ</p>	<p>گرد حاصل از وفات سجناب</p>
<p>گفت محفوظ علی عبدالوسیل</p>	<p>سال حلت فضل سجان برفت آہ</p>
<p>ولہ</p>	<p>۸۲</p>
<p>وچید دوران سپہ عرفان چو فضل رضن ز فضل نیروان          بصد تمنا وصل سجان برفت سوے سوار رحمت          صفوف علمان و جو رحنت شدند حاضر بخدمت او          شدہ مخاطب ز قلب صادق بہر خالق بصد ارادت          ندید چشم زمانہ مثلش لب سلم و سلم و نبرد و تقوی          ہزار فسوس ہجو ہادی برفت و بنگر ز چشم عبرت          غلط نباشد اگر گویم کہ غسل ہادی دین مجسم          فر و قنادہ ز باد تند قضاے بہر م نیافت مہلت</p>	
<p>چو طبع محفوظ غور کردہ بسال تاریخ فوت حضرت</p>	<p>بگفت ہاتف بیاع حنت ہمقیم شدہ گو بر کسمت</p>
<p>ولہ</p>	<p>۸۲</p>

<p>ز دنیا رفت با درحمت اور بجال و عیان کاشمیں دہ درجہ کشف کمال و زیسای مبارک بدعیان و جلال و بجز یاد خدا بنکرشده نیکو مال او</p>	<p>جناب مولوی فضل الرحمن صاحب عظمت دو ابا بود مستغرق بیا در حضرت باری ستور بود از انوار فیض کلخ عرفان نه از دنیا دوں کارونه از عالم سرو کار</p>
<p>مخفوظ علی عبدخیف و بندہ عاصی بگفتہ ملہم غیبی۔ در پرتیاریفت سال و</p>	
<p>طبع از نشی شمس الضحی صاحب شریعت پوری</p>	
<p>سوے جنت روانہ شد بیکدم</p>	<p>جناب فضل رحمن نور عرفان</p>
<p>چو بستم بے سر اندیشہ تاریخ بجنت جام دلکش یافت گفتم</p>	
<p>۱۵</p>	
<p>لصوف و ایوان کے روشن چراغ ہوا اور رونق پہ جنت کا باغ</p>	<p>جو تھے مولوی فضل رحمن شاہ گئے خلد کو جب ہ وہ عالی مقام</p>
<p>اثر نے لکھا سال از رو کے آہ</p>	

بگڑ کر ہوا اب یہ ایک تازہ داغ	
۲۶	ولہ
سبارک نفس فضل رحمن شاہ صدر افسوس دار فنا چھوڑ کر یہ وہ حادثہ ہے کہ سینہ پر چاک وے مرضی حق میں کسکو ہے دخل یہ لازم ہے انسان کرے اختیار ہوئی فکر جب جھکو تاریخ کی	کہ جبکا نظر اس جہان میں نہ تھا روانہ ہوے سوے ملک بقا یہ وہ غم ہے جسکی نہیں انتہا وہ مالک ہے جو اونسے چاہا کیا ہر اک حال میں صبر و شکر و رضا تو دی ہاتھ غیب نے یہ ندا
اثر لگھو یوں سال اندر وے درد غروب آہ مہر ہدایت ہوا	
طبع اوسید یوسف علی صاحب ضوی بگڑائی	
فضل رحمن نے چیف صدیف	جنت میں کیا ہے جا کے آرام
یوسف نے لکھا سر بکا سے افسوس ہوا ضعیف اسلام	

	ولہ	
فضل رحمن کے ہے جھٹکنے کا مال	دار فانی سے حکم رب گئے	
غیب کی تائید سے یوسف نے سال	یون لکھا۔ باغ ارم کو اب گئے	
	ولہ	
وقف رازکیر یا ہادی دین مصطفیٰ	دیکھ ملال ناگمان پاجھتا اور ٹھہر گئے	
سالِصال پر ملال یوسف دل حزین لیکھ	سہا برہو جہان ہائی جہا نیلے وٹھ گئے	
طبع زاد مولوی سید انوار احمد صاحب		
فضل رحمن رہے سر دین خدا	رفت از دنیا بخت شد مقیم	
سال وصل آن ولی گفتا سروش	مسکنش گرو پید چشت لنعیم	
طبع زاد مولوی محمد ادریس صاحب گرامی		
سیرے مولیٰ فضل رحمن چل بسو	بسکے ہادی فضل رحمن چل بسے	

<p>واسے ویلا فضل رحمن چل بسے          خوب جا کر فضل رحمن چل بسے          میرے سید فضل رحمن چل بسے</p>	<p>جملہ عالم کے ستے وہ پیر متان          ہاگو بکیس چھوڑ کر خود عرش پر          کیا کروں یارب بہت تیار ہوں</p>
<p>بب کیا تاریخ میں اسعان فک          بولا ہاتف۔ فضل رحمن چل بسے</p>	
<p>لہ اجد مثله الی الاخرین الخوم          فیضہ قد عم تعیم الخوم          فاستمر الضعف ایضاً الخوم          فی لیسیر الیقوم اولیوم          اولہم اللیل وانشر الخوم          اقبل البدعا والشرا الخوم          والبلاویا والخوم والموم          السخ التاخری للشیخ الخوم</p>	<p>ان شیخی فضل رحمن الخوم          فضله قد شاع فی کل الوم          ابتلی یوماً بحی نافع          لم یھیل ساعة اولحة          لیلۃ البیت تو فاه الکوم          ادبر الافضال عننا الخوم          قد احاطتني المصا والنعنا          قد نودیت من عند الال</p>

قل بہ اس الحزن مع قلب العیا  
 نہ نیت جنات عدن والقدو

۱۲۱  
 طبع آزمائی عبد اعلیٰ صاحب آسی بدرسی

<p>ہو گیا افسوس اونکا انتقال          روز جمعہ ہو گیا اونکا وصال          ہو گیا اوس مہر تابان کا زوال          بعد مغرب کے وہ نور شید کمال          تھارن اونکا ایک سو پانچ سال          شاہ ملک عزت و فضل و کمال          بنکا مثل آفاق میں ہونا محال          وقف ہر رپ ذوا بجلال          وقفہ قد جاء محو الخصال          مالہ مثل مخلوق فی النفع ال          یہ اوسی بدر کہ بہت کے ہلال          یہ ریاض فضل رحمن کے نہال</p>	<p>فضل رحمن جنکے تھے لاکھوں مرید          جنکا مسکن تھا مراد آباد میں          ساری عالم میں تھی جسکی روشنی          ہو گیا ایوان مرقد میں غروب          فضل رحمن کو مین سن بارہ سو آٹھ          استاد اونکے تھے شہ عبد الغرین          اور شاہ آفاق اونکے پیر تھے          ایسے ہوئے فرزند اونکے جا شین          اللہ اسم لہ احمد میان          قالہ شیخ مخلوق فی الوجود          ہر سترہ ماہ کمال اوج علوم          باغ لطف حق کے تھے وہ شعلند</p>
--	--

چشمہ ارشاد کا آب زلال	بس دنوں پنجوب چمک کر پی لیا
مہراؤ کی زخم دل کا اندہ مال	لطف اول کا جبرک عظیم جان
قول کیا ہے روکش سحر حلال	بات کیا ہے غیرت قند و نبات
کشتکار مزرع اکل حلال	باغبان گلشن صدق کلام
ر مزر فہم جلوت مدلول و دال	راز دار خلوت علم و عمل
عالم انساب و نقاد رجال	وقف تفسیر و سرار حدیث
جو ہر سرکان علیم حال قال	گوہر گنج سلوک کیفیت و کم
سعیدہ فی کسب خیر الال	لسیر للانسان الاما سعی
رفت تخریث کے بدر کمال	آسمان فقہ کے ہر سنیر
قاری القرآن فی حسن المقال	حافظ الاخبار من نقادھا
وجہ نور علی وجہ الکمال	فلیہ مرآة انوار الہدی
ذکر اذکار رسول انکا خیال	شغل آیات و احادیث کا ذکر
جان تھی پروانہ شمع جمال	دل تھا محو دید رو جان جان
اللہ اللہ ہر دم انکا قیل و قال	تما زبان پر ہر زمان ذکر رسول
ذکر اللہ میں تھا انکا بال بال	انکی رنگ گین تھا جوش یا بحق



دفن زیر خاک گنج لازوال  
 نفسہ مالک الی منزل الوصال  
 قد عدی اذ رہا بہ نادیتوں

جان نثار حسن رب ذوالجلال  
 کیسے عاشق عاشق شوریدہ مال  
 چشم و سر موٹھائے ذوالجلال  
 ہو گیا آخر کو خیر انکا مال  
 حاصل دنیا تھا مال پائمال  
 کون ہے ایسا فقیر بے سوال  
 رات دن تھا وادرفیض و نوال  
 اور بھی آتا تھا بے حد نقد مال  
 جیفہ دنیا کا سب مال و منال  
 تھا جلال اول تو آخر تھا جمال  
 بات کرنے کی نہوتی تھی مجال  
 دُرج درویشی کو تھے عقد لال

دفعاً فسوس کیسا ہو گیا  
 روحہ راحت الی راجح <sup>الحنان</sup>  
 قد سعی اذ قال جنتی حقہ

دل فدائے نور حق لم یزل  
 عاشق صادق رسول اللہ کو تھے  
 جان و دل مست مے حب نبی  
 خیر ہی خیر انکا ہر اک کام تھا  
 پاس و س شاہ مال اندیش کے  
 تھے فقیر اور سائلوں کا تھا ہجوم  
 کیا فقیری تھی کہ شاہی گرد تھی  
 جاتا تھا راہ خدا میں بے شمار  
 باوجود اسکے شمال خاک تھا  
 وصف مہر و قہر کا کیا ہو بیان  
 ہیبت حق تھی کہ ہر اک شخص کو  
 بادشاہ تھے سر زمین فقر کے

<p>رستم دوران بھی تھا اک پیر زال بس یہی ہے شیوہ اہل کمال ہو گیا آخر کو اللہ سے وصال</p>	<p>رعبا یسا تھا کہ انکے سامنے خاکسار ایسے کہ مثل خاک تھے کیا لکھوں اس پیر کمال کا بیان</p>
<p>حسب حال آسی نے لکھا سال وصل تھوڑی دوری ویش کمال اہل حال</p>	
<p>چو مولانا محمد فضل رحمن روان شدا و بسو جان جانان بیچ الاول و سبت دوم دان بمغرب شد غروب ان مہر عرفان سراسر راز دار پاک مردان گے سالک گے مجذوب جوشان تفسیر وحدیث و فقہ و قرآن مریدش ہزاران در ہزاران محدث ہم مفسر ہم خدا دان</p>	<p>درین دوران کے از اولیا نیست و لے صد حیف از دنیا در ان شد نہ ہجری سیزدہ صد سیزدہ سال ہیوم سید الا ایام جمعہ سراپار منہم اہل دل بود سلوک و جذبہ ندر ذات بود گریا اینہم سلم و عمل داشت ز فیض مستفیضان بشمار اند مگر ہم ہمت ہم ہم مجاہد</p>

<p>دلش پرورانه مصباح قرآن سرش گنجینه اسرار پنهان</p>	<p>لبش سرخسینه شکر همیشه تفسیر تنش آئینه انوار وحدت</p>
<p>بسال آسمی سوال از غیب چون کرد جواب آمد چه فضل چنین</p>	
<p>ورگه</p>	<p>۲۰۰</p>
<p>رحمت و فضل ذوالجلالی بود سرمد و شبلی و غزالی بود دلش از ما سواه خالی بود بل ازین هم زیاده عالی بود بلبل باغ خوش متعالی بود محو کیفیت و صالی بود شام همه که نیک فالی بود نقطه راه پائمالی بود سر و باغ فراغی بود همه علی سه کمالی بود</p>	<p>فضل رحمن که سال مولد است در سلوک و تصوف عرفان جانش از ذکر جان جان ملو بود غوث زمان قطب مکان از کلام بلیغ و سخن فصیح دم رحمت دلش بجز به عشق سیزده سال بعد سیزده صد نزد او مال بیفیه دنیا گشتن بے تعلقی را گل قلک پیروی و مریدی را</p>

آن ولی والی موالی بود	در جهان ہدیت و ارشاد
	این بود سال آن ولی اللہ فضل رحمن و پی والی بود
ولہ	۱۹
	فضل رحمن ولی ہند
طیغ ازوشی ملک بہادر خان صاحب سیما فرخ آبادی	۲۰
عاشق نام رب جلیل خلد میں جا کے ہوئے وہ نزیل	فضل رحمن پیر برحق معتقدوں کو چھوڑ کے تنہا
	ہائے سیما ہی یہ غضب کیا مرشد کامل کی ترقی حاصل
ولہ	۲۱
و تکیار کوئی در ماند و نکا باقی نہی	فضل رحمن کیا خلد کا دنیا سفر
	سرخ سال سیما نے لکھا روز وصال آج بر یاد ہوا ملک شریعت الہی

	ولہ	۹۹
	تیر گزشتہ جہان سیما آہ	فضل رحمن نماز و اسفاہ
	از لب چرخ این ندا آمد منظومہ <small>۱۳</small> لا الہ الا اللہ <small>۱۳</small>	
	ولہ	۱۰۰
	از قضا در جہان نماندہ آہ	فضل رحمن فقیہ اہل حدیث
	بصبح سال او سیما خواند عاشق سنت رسول اللہ <small>۱۳</small>	
۱۰۱   ابو بکر اوشی ابوالمنظور مولیٰ سخنش صاحب رضوان آروی		
نکتہ دان روز صدق و صفا رمزدان کلام پاک خدا ہادی راہ تبت بیضا ہے برین غم و الم دنیا ہے مریدون کا اونکے حال بُرا	فضل رحمن ولی شیخ الوقت عال و عالم حدیث شریفیت عارف و سالک مسالک فقر گر گئے کوچ دہرفانی سے آپ اسپر گئے خدا سے ملے	

کہ ولادت کا دسے رہا ہے پتا اب کہاں ہند میں کوئی ایسا	فضل رحمن ہے نام تاریخی عمر ظاہر - ولی ہند ہے	
	سال تزلزلین نے اسے رضوان فضل رحمن ولی ہند لکھا	
۱۰۲	طبعاً اور مولوی عبد الجلیل صاحب شیفٹہ بھگو پوری	
روان زمین جہاں سگوار البقا	دریغاکہ شد فضل رحمن کنول	
	چو پودہ ز خاصان حق بہر سال اگوشیفٹہ - پودہ خاص خدا	
	ولم	۱۰۳
چون ز دنیا شد بفر دوس برین	مرشد افضل رحمن آہ آہ	
	شیفٹہ سالش بگفت از روے یاس مرشد ماشد بفر دوس برین	
	ولم	۱۰۴
چل بسے اس جہاں سے ہی ہے	حضرت پیر مرشد برحق	

چونکہ تھے بے نظیر عالم میں  
سال بھی بے نظیر عالم ہے

بروگ معہ تاریخ از مولوی حبیب اللہ صاحب متوطن ٹانڈہ

ضلع فیض آباد نربان بھسا کا

کون بھامورا جیا پورا نان	کسہ برہا ہیا سائے بانان
کون اگن دیکھے بیہ ماہین	بہہ تین جرون برون جگیاہین
کون سوامی موری بانہ گہیتا	کہان گیومورے کنور کنہیتا
کھندہ بن تم ڈھونڈھن جاؤن	کہان پاؤن سرچرن ناؤن
کون سہاگ بہاگ اب مورین	جوین سنگ نہ لاگیون تورین
تم بن کو مورادہیر بندھیا	تم بن کو مورے پیہ ہریا
کون کاج مور اجوبن بارا	جو چھٹ گیو کنٹھہ رتھارا

پیو کو جت سب کسوی کو پا پون پیا پران  
سومور کنٹھہ ہران ہوتے کھو جو سہیلی آن

ہون جو گن تورے بہیکھ بھکاری  
کہان ڈھونڈھون تم جوگی موراری

<p>کہہ کارن مومنہ سنگ نہ لائے      پی تو سے کھون کہین سن پاؤن      تم تین اگر لٹو جاگ ناہین      الکھہ پیم بیدرگ سبھاگی      جس تم ہتیو نہ دو جا جانون      اندہ ہتیون سو نینن وکھا</p>	<p>کون دیس مورے جوگی چھائے      پنج ہون گسر بار ستجاؤن      ہے پنڈت گن گیان گوسائین      ہے پنڈت پریمی بیراگی      کون کون گن کیرت بلھانون      تمہین تین مین بھینوں سرکھا</p>
<p>تم بن مین کہتیا بھینوں کمان چھو بندھو کت جا      جو درشن مین پاؤن پرون ان مین ہائے</p>	
<p>ہر دے مورت صورت سہائے      امرت بات کہیو جو ناہان      آوت یا دجاؤن بلھاری      ٹوٹی ناؤ کے پار لگیا      تم بن کٹو نینن کھیون ہار      سو بر وگ اب جرون ابھاگی      کنتھ وہ چند مین ہکا چکو ہار</p>	<p>نینن رہے چتر تو رہ پاسے      سروں یاد کرین بنیا ہان      چال نرال تو ستواری      کسٹ پڑے کے دہیر بندھیا      پوہیت مور پڑی سجد ہار      پریم روگ دینون مومنہ آگی      پوری بھی پرون چھون ورا</p>



گہر بارگہ کلج کاسہی لگاؤن آگ  
 باور سوئی بن بن پھر لڑ جوں برون پسالگ

<p>گہر باور کچھہ تھسا بیوگی          کون بروگ سلی سیراگا          کیکے نینہ جرون جیود بیو          جگ سنسار جو ہتھو کجھانان          احمد میان کے پالن ہارے          سوز چ پاپک بھیا اندکیا          تنکے برہ واہ دکھ جارسے</p>	<p>پکل دیکھ بولا ایک جوگی          برہی حبیب بروگی اجھاگا          گو پتیم تم باور بھینو          پتیم مور فضل رحمانان          نگر مراد آباد رکھوارے          بارہ وفات تیس تارکیما          سوزگ لوک بکینٹہ سدہاے</p>
---	---

دو نہ سوک رسا بنیہ چرگت بھیا نسیار  
 تیرہ سو تیرہ ہجری لے سیام کرتار

تمام شد

# غلامنامه کتاب فغان دل‌باشی

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۳	۷	عقشم	عشقم	۳۳	۱۵	اشک	رشک
۷	۱۳	باجیبی	یا سببی	۳۴	۳	الم درد	الم و درد
۱۲	۴	صحت	صحتت	۳۴	۹	داوا	داو با
۱۵	۱۵	قاریه	قاری	۳۵	۱۱	پاکیزه	پاکیزه
۱۶	۱۱	رفت	رخت	۳۶	۵	از دار	از دار
۳۶	۲	اوبس	اوبس	۵۵	۲	زرقیم	زرقیم
"	۴	صورت شاه	صورت شاه	۶۲	۱۱	قلبه	قلبه
"	۸	زسنهای	زسنهای	۷۰	۴	یهما	یهیما
"	۱۲	طیبت	طیبت	۷۱	۳	جگنانین	جگنانین
۳۲	۴	نهد	نهد	۷۲	۴	سهای	سهای



# حسن و فان





ف

CALL No. { ۱۹۱۵۵۱۳۵ } ACC. No. ۱۴۰۳۹  
 > زکریا زکریا

AUTHOR نورالحسن

TITLE تمنوی فغان دل

THE BOOK MISSING

ن ۱۲۲	۱۹۱۵۵۱۳۵		
۱۴۰۳۹			
			نورالحسن
			تمنوی فغان دل
Date	No.	Date	No.



## MAULANA AZAD LIBRARY ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

### RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

